

# **РЕЦЕНЗИЯ**

**от проф. д-р Милан Миланов**

преподавател в Правно-историческия факултет на Югозападния  
университет „Неофит Рилски“,

член и председател на научно жури за присъждане на  
образователната и научна степен

**„доктор“**

на основание на Заповед № 1039 / 02.05.2018 ч. на Ректора на ЮЗУ  
„Неофит Рилски“

с кандидат на самостоятелна свободна практика

**Деян Михайлов Димитров**

*докторант в научна област 3. Социални, стопански и правни науки,  
професионално направление 3.6 „Право“, научна специалност  
„Международно право и международни отношения“,*

автор на дисертационен труд на тема:

**Енергийната политика на Европейския съюз в  
Черноморския регион**

Научен ръководител:  
**проф. д.ик.н. Нина Дюлгерова**

## **I. Биографична данни за докторанта**

Деян Михайлов Димитров е роден на 22 август 1981 г. в гр. Попово. Завършва специалност „Право“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2009 г. Провежда специализация по международно хуманитарно право към Комитета на Международния Червен кръст във Варшава, Полша през 2004 г. До средата на 2012 г. е главен юрисконсулт в Изпълнителна агенция „Морска администрация“ към Министерството на транспорта на Република България. В същата година заминава за гр. Далиан, Китай, в чийто университет през 2015 г. завършва успешно магистратура по Международно

търговско и морско право. По време на престоя си в Китай провежда стаж в Посолството на България в Пекин. Участва в различни икономически форуми, дипломатически и търговски срещи. По същото време работи като учител по английски език в частна езикова школа и паралелно с това се занимава и с внос и търговия с български стоки за китайския пазар.

След завръщането си в България се занимава със инвестиционно-правни въпроси. Владее английски, китайски и руски език.

## **II. Съответствие на процедурата със законовите и други изисквания**

Процедурата, която е открита, се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и на Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ “Неофит Рилски”, Благоевград. Дисертационният труд и съпровождащите го документи, са представени навреме и в законосъобразен вид.

В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, предназначението на дисертационния труд е да съдържа научнотеоретични или научноприложни резултати, представляващи сами по себе си приноси или приносни моменти, обогатяващи в съответна степен развитието на науката в специфичната сфера на интереси и възможности на дисертанта. Смисълът на научното дирене, което осъществява докторантът, е да даде доказателства както за собствените си научни познания и компетентности, така и пригодността и умението си да развива научно-изследователска дейност. Член 27 (2) от Правилника към Закона стипулира, че дисертационният труд трябва да бъде изпълнен и представен във вид и обем, които да произтичат от специфичните изисквания на първичното звено, тоест, катедрата и специалността, в рамките на които докторантът е провел своето изследване. С удовлетворение може да се констатира, че тези изискуеми законови императиви са изпълнени.

Следва да се отбележи и положителния факт, че докторантът Деян Димитров има три публикации, свързани с темата на дисертационния труд, както следва:

1. Димитров, Д., Динамика на енергийните коридори в Черноморския басейн: фактори на влияние, Юбилеен сборник о

т Международна научнопрактическа конференция „Право, управление и медии през XXI век”, Благоевград, 2012 г.

2. Димитров, Д., Дюлгерова, Н., Энергетическая головоломка в подходе к евразийской безопасности, Международная научнопрактическая конференция „Формирование Евразийского союза на постсоветском пространстве: проблемы и перспективы правового регулирования”, Москва, РосНОУ, 2012 г.

3. Димитров, Д., Авторското право в Интернет, Сборник статии от Научен семинар „Интелектуалната собственост в университетите творчество: следващото поколение”, За буквите - О писменехъ, София, 2013 г.

По време на работата си по подготовка на дисертацията кандидатът Д. Димитров участва в работата на Катедрата като подпомага провеждането на семестриалните изпити, включва се като организатор и участник в конференции в сферата на неговите научни интереси, вкл. и по темата на дисертацията.

### III. Обща характеристика на дисертационния труд.

Обемът на дисертацията съдържа 196 страници. Състои се от увод, три глави и заключение. Научният апарат обхваща 149 бележки под линия. Използваната и цитирана литература наброява 146 заглавия на произведения на кирилица и латиница. В тази литература са налице изследвания и документи на български, английски и руски език в областта на правото на ЕС, както и информативни материали от публикуваните в Интернет официални страници на отделните институции на ЕС, включително и на международните организации, които имат отношение към темата.

Внимателният прочит на дисертацията води до убеждението за задълбочена работа на автора над темата, която носи отпечатък на сериозен и компетентен изследователски подход. В подкрепа на това твърдение могат да се посочат следните **основни характерни белези**:

- **Актуалността** като основен характерен белег е пряко свързана с мотивирането и осъществяването на енергийната политика на Европейския съюз като една

нова за него, оригинална и специфична дейност. Актуалността изпъква още по-силно и убедително на фона на не многото задълбочени изследвания на това съществено и многообразно явление.

- **Научността** е защитена както чрез теоретичната мотивация и аргументация на нейното третиране, така и чрез целенасоченото използване на разнообразни методи и подходи в разработването на темата: системен, историко-хронологичен, нормативен, аналитичен, индуктивен, дедуктивен, компаративен, метод на теза-антитеза-синтеза, структурно-функционален и най-вече интердисциплинарен, който произтича и се налага поради същността и спецификата на изследвания обект.
- **Дисертабилността** произтича от избора на темата, от нейната актуалност и практическа целесъобразност както в национален аспект, така и преди всичко в условията на общеевропейското сътрудничество в рамките на Европейския съюз.
- **Системността** намира израз в очертаването на характеристиките на проявленията, присъщи на многообразието на интереси и на произтичащите от тях действия и бездействия, разглеждани като две страни на една и съща цел – постигането на реално управляема и перспективна енергийна политика в рамките на ЕС.
- **Издържан стил и богат език.**
- **Добро владение на понятийния апарат.**
- **Добро познаване на проблематиката**, което обяснява и резюмира всички изброени предходни отличителни белези на дисертацията.

Тематичният обхват на дисертационния труд е предопределен от актуалните и задълбочаващи се акценти в европейското пространство като цяло и Черноморския регион – в частност, който все повече засилва своето значение като арена на глобално енергийно противоборство. Безспорна е и оформящата се симбиоза между енергийната сигурност и интересите на глобалните фактори в рамките на балканското пространство и Черно море.

#### **IV. Структура и съдържание на изследването**

**Структурата** е подчинена на два основни характерни белега : линейно-постановъчен и вертикално-изпълнителски.

Според първия подход поставеният въпрос се ситуира в средата, в която той възниква и се развива. Очертават се основните параметри на неговата значимост, предисторията, конюнктурата и статуквото, както и целите, които се преследват с поставянето на съответни задачи за постигането им. Обрисова се общата визия, назовават се протагонистите, правят се прогнози, изказват се предположения за появата на възможни затруднения и предизвикателства, залагат се ключови ограничители и/или решения за тяхното преодоляване.

Според втория подход (като и двата могат да бъдат прилагани последователно или едновременно) ударението се поставя върху изпълнителската функция от момента на констатацията на явлението, на неговата социална, политическа или стриктно държавническа значимост до неговото отражение върху най-важните сфери на индивидуалното битие и общественото съзнание. Вниманието се насочва почти изключително върху институциите, пораждани, движени и печелещи или губещи от убежденията и волята на индивидуалния фактор, сиреч, хората, гражданите или народът, разбирани и възприемани като едно цяло.

И така, в този ред на мисли дисертантът Д. Димитров предлага следното разпределение на частите на дисертационния си труд:

### **Увод**

**Глава Първа:** Енергийната политика на Европейския съюз – акценти и перспективи

**Глава Втора:** Енергийни стратегии

**Глава Трета:** Енергийните проекти в Черноморския басейн

**Заклучение**

**Библиография**

**Съдържанието** на дисертационния труд строго следва разпределението на отделните функционални части, така както са изложени от автора.

**Уводът**, както е прието, въвежда в проблемите, очертаващи основните цели, (при това не само като положителни тенденции, но и като предизвикателства) пред общата енергийна политика на ЕС. Той аргументира актуалността и значимостта на изследването, спира се на обекта, предмета и методологията на изследователската дейност, но и на субектите, изпълнители на поставените задачи. С други думи, “подказва” за какво ще иде реч в основните глави на изложението.

**Глава Първа, озаглавена « Енергийната политика на Европейския съюз – акценти и перспективи »** е посветена на възникването и развитието на проблема за енергийната политика на ЕС, на основните цели и задачи, предназначени да обединят усилията на държавите-членки около търсенето на начини и средства за укрепване и обвързване на външно-политическите отношения помежду им. Те биха намерили най-добрия си израз в подобряването на енергийната ефективност като предпоставка за активно взаимноизгодно сътрудничество на междудържавно равнище. В покрепа на своите тези докторантът се обляга на задълбочен анализ на нормативната база в лицето на първичното и вторичното право, приложени към енергийната политика на ЕС.

**Глава Втора « Енергийни стратегии »** Това е главата, в която най-пълно, целенасочено и перспективно не само се назовават, но преди всичко се анализират и отразяват основни, целеполагащи и мултифункционални инициативи, предназначени в своята цялост да очертаят контурите, границите, преимуществата, но и ограниченията на една добре замислена, безкомпромисно подготвена и отговорно провеждана енергийна политика на Европейския съюз. Докторантът Д. Димитров уместно подбира и убедително доказва голямото значение на инициативи като : Европейската енергийна стратегия, Европейската енергийна харта, Общия европейски енергиен съюз, Зелената книга за енергийна ефективност. Наред с тях той се спира и на енергийни стратегии на глобалните играчи.

**Глава Трета** има, на пръв поглед, най-конкретно отношение към темата на дисертацията, за което говори нейното заглавие, а

именно, « **Енергийните проекти в Черноморски басейн** ». Но това е само на пръв поглед, защото сътрудничеството в енергийната сфера между черноморските държави помежду им и между тях и Европейския съюз е несъмнен резултат и следствие от общата дейност на всички държави членки. Естествено е да има по-активни и по-малко активни черноморски държави поради спецификата на техните интереси и на тяхното развитие, но не по-малко валиден е фактът, че интересът им към енергийната сигурност е общ и в този смисъл и дейността им, макар и неравностойна, е обща и взаимно изгодна.

Впечатлява не само пространното изброяване на многобройните инициативи, предимно петролопроводи и газопроводи, действащи понастоящем, планирани за действие в близкото бъдеще или замисляни като алтернативни перспективни проекти с дълготрайно стратегическо значение.

**В Заключението** се прави рекапитулация на поставените в изложението проблеми и се формулират редица заключения относно тяхната значимост, като особено се набляга на реалните възможности и трудности при осъществяването на енергийната политика на ЕС в условията на огромното многообразие от интереси и специфични подходи към тях от страна на отделните държави членки. Утвърждава се вярното становище за това, че енергийните източници на Европа са ограничени, което обяснява нейната зависимост от външни източници и естествената необходимост от тяхната диверсификация.

Изтъква се с основание както голямата важност на Черноморския регион за бъдещото сътрудничество в енергийната сфера, така също и факта, че този регион, иначе много важен, все още не е твърде популярен в световната политика като цяло, а още по-малко като реален или потенциален партньор в енергийните взаимоотношения. И всичко това при положение, че в големия черноморско-каспийски регион (включително и Русия) се намират едни от най-големите и перспективни източници на петрол и природен газ. В този смисъл би трябвало още по-сериозно да се поработи, за да заслужи регионът определението, което някои среди

в ЕС му дават като “енергийна артерия” или “стълб на енергийната сигурност на ЕС”.

## **V. Приноси, приносни моменти и изводи**

От практиката е известно, че далеч не всяко изследователско усилие има за резултат ключови постижения или забележителни промени в изследваната действителност. За това наред с “приноси” е разумно и реалистично да се говори и за “приносни моменти”. Всъщност самото усилие е вече един солиден приносен момент, който в определени периоди и при определени обстоятелства има стойността на действителен принос. Такова е моето убеждение, потвърждение за което намирам в дисертационния труд на докторанта Деян Димитров.

Цялостното изследване на енергийната политика на Европейския съюз има тази безспорна заслуга, равностойна на принос, обясняваща се с факта, че обхваща цялата проблематика по този въпрос и така запълва определена празнота в научно-изследователското дирене. За принос може да се счита и формулирането на различни алтернативи за бъдещото развитие на ЕС, който се нуждае от по-задълбочени черноморски стратегии и по-тясно сътрудничество между страните в региона с цел развитие на икономическия потенциал, ориентиран към устойчива и единна енергийна политика.

Приносните моменти, поднесени умерено и неизчерпателно, което засилва впечатлението за уравновесеност и реализъм в третирането на енергийната проблематика, намират израз във формулирането на изводи и препоръки с оглед преодоляване на наличните противоречия и осигуряване на положително бъдещо развитие на енергийната политика на Европейския съюз. Подобен приносен момент представлява извеждането на основните етапи на изграждането на енергийната политика на ЕС, както и обстоятния анализ на правната рамка на протичащите в тази сфера важни процеси.

Умението да се съчетава утвърждаващия положителен подход към изследваната проблематика с наличието на критичен анализ и открито и аргументирано изтъкване на несъвършенствата и недостатъците, граничещи с предизвикателства, е определено достойнство на работата на Д. Димитров. От неговия поглед не убягват такива смущаващи и определено затормозяващи развитието

на ЕС, в това число и на неговата енергийна политика явления, като: прекаленото бюрократизиране на дейността му, почти “индустриалното” производство на понякога излишна или ненавременна документация (посочена тук съвсем неизчерпателно) във вид на договори, директиви, постановления, разпореждания, указания, “зелени” и “бели” книги, решения и др., чието непрекъснато приемане, допълване, поправяне, отхвърляне, отново приемане и т.н. пречи да се изпълнят предходните решения. Прескачането от един проблем на друг, преди първият да е решен, трудностите при доказване на целесъобразността и съгласуването на необходимостта от непрекъснато създаване на нови органи и производни на тях пречат на ЕС да има единно виждане по редица изключително важни въпроси. Все още не са преодолені различията, а понякога и разнобоят, между центъра и периферията, все още не е постигната така желаната равнопоставеност между всички държави членки. Получава се така, че визия в документите има, визионерство в делата няма или е прекалено ограничено. Всички тези особености и много други докторантът е почувствал, видял и отразил, при това в съответна градивна форма.

## **VI. Критични бележки и препоръки**

Като цяло дисертационният труд на докторанта Деян Димитров свидетелства за старателно и задълбочено отношение към изследователската му дейност. Този негов добросъвестен практически подход дава основание за оценка на работата му като сполучливо съчетание на съдържание и форма. Въпреки това, както е характерно за всяка подобна дейност, има място да се отбележат наред с преобладаващо положителната оценка, и някои недостатъци и несъвършенства и да се направят съответни препоръки. Разбира се, това са мнения и становища на рецензента, с които докторантът може да се съобрази и да ги вземе предвид при съответна друга подобна ситуация или да не се съобрази с тях, защото това е негово право.

Става дума за следното:

- В дисертацията ярко се открояват две основни тенденции, на които е подчинено изложението: описателно-фактологична и разсъдъчно-аналитична. Поради характера на темата надделява първата тенденция. Изброяването на факти, дати, инициативи, названия (преимуществено географски), цифри, документи, и т.н. по принцип е наложително, а в някои случаи - неизбежно, но когато взима превес над историко-хронологическите ретроспекции,

икономическите дадености или геополитическите съображения тогава центърът на тематичното единство се измества по посока на реферативното справочно удобство вместо към анализа на политическата целесъобразност; в такъв смисъл би следвало да се избягва предпочитането на фактологията за сметка на анализа.

- Проблемите на Черноморския регион, който е нарочно изтъкнат в темата на дисертацията, са в подчинено положение спрямо другите проблеми. Те са развити с присъщата на автора сериозност, но далеч не заемат централно място, както би трябвало да се очаква в съответствие с основната теза, произтичаща от заглавието на дисертационния труд.

- Няма съмнение, че участието на България в работата по изготвянето и прилагането на енергийната политика на ЕС е намерило съответното отражение, за което свидетелстват както алтернативните български проекти, така и формалното или неформалното ни участие в редица европейски инициативи в региона, като: Черноморската синергия, Дунавската стратегия, Източното партньорство и т.н. Въпреки това или именно заради това – има се предвид огромното пропорционално значение на тази политика за страната ни, както и факта на българското авторство, - би следвало в дисертацията да се придаде още по-голяма важност на реалния ни принос и посочването на основанията за неговата недостатъчност.

- Независимо от очевидните постижения би следвало да се отдели по-голямо внимание на езика и стила (словоред, пунктуация, цитиране и т.н.) с оглед да не се допускат случайни или двусмислени изрази.

Тези бележки имат характера по-скоро на препоръки и в никакъв случай не променят общото положително впечатление от дисертационния труд. Разглеждайки работата на докторанта от различни гледни точки, те са израз на доброжелателни пожелания на рецензента за усъвършенстване на работата, но в никакъв случай не налагат на автора радикална промяна. В заключение, бих искал да подчертая, че трудът, който е пред нас, носи всички белези на едно целенасочено и компетентно третиране на поставената научно-изследователска задача и има характера на завършено научно

произведение. В резултат на компетентното и вещо научно ръководство на проф. к. ик. н. Нина Дюлгерова, както и на своите плодотворни усилия и умения авторът се е справил успешно със сложността и многопосочността на научно-изследователската задача

## **VII. Окончателно заключение**

Имайки предвид гореизложеното и допълвайки оценките и заключенията си с личните си положителни впечатления от професионално-научната му дейност и персоналния му принос в работата на катедра „Международно право и международни отношения” в Правно-историческия факултет на ЮЗУ “Неофит Рилски”, **изцяло поддържам и убедено предлагам** на уважаемите членове на научното жури да подкрепят кандидатурата на докторант Деян Михайлов Димитров за присъждането му на образователната и научна степен “доктор”.

30. 08. 2018 г.

София

Рецензент:

проф. Милан Миланов